

Javaslat
a több évszázadot megért
Sztárai Kehely
Megyei Értéktárba történő felvételéhez

Készítette
a Nagydorogi Református Egyházközség
7044 Nagydorog, Kossuth .L. u.66.

Surányi Réti Katalin
lelkipásztor

Jaksa János
presbiter

Nagydorog, 2015. január

(P.H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Református Egyházközség Nagydorog
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Surányi Réti Katalin
Levelezési cím: 7044 Nagydorog, Kossuth L. u. 66.
Telefonszám: 30-3992579, 75-332136
E-mail cím: Surányi Réti Katalin [retikata.lp@gmail.com]

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

Sztárai Kehely

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

- agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport
 természeti környezet turizmus

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Ráday Múzeum, 6000 Kecskemét Kálvin tér 1.

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- települési tájegységi megyei

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Sztárai-kehely Nagydorogról

A nagy értékű kehelyt gyűlekezünk presbitériuma 1982. márc.15.-én meghozott határozatával adta át megőrzésre és bemutatásra a Ráday Múzeum részére.

Megítélésünk szerint a nevezetes kehelyről a legrészletesebb leírást a 2009. évben a budapesti Történeti Múzeumban megrendezett „Kálvin hagyománya” megnevezésű kiállításra elkészített katalógusban található, melyet Dr. Fogarasi Zsuzsa művészettörténész igazgató állított össze. Ezt az alábbiakban ismertetjük:

A németjárfalvai úrmutató mesterének műhelye, 1510-1520.

Aranyozott ezüst, nóduszán ékkövek. M: 20 cm ta: 14 cm sza: 10 cm

Kecskemét, Ráday Múzeum, 87.73.1.

Gótikus hatkaréjos talpon álló kehely. Áttört, öntött talpsávján hullámos-indás dísz. A talpmezők gótikus mérművekre emlékeztető vésett díszítettek, melyek a kupakosáron megisméltődnek. A talp a szárba ívesen megy át (alsó szárgyűrűje hiányzik), majd egy plasztikus, hatszögletű gyűrűtaggal záródik. Felette – a nódusz alatti alsó hatoldalal szárgyűrűn: „MARIA” – a nódusz felettin: „JHESUS”

(?) felirat. Lapított almaidomú nóduszán 6 db ékkő doboz foglalatokban, köröttük plasztikus indák. A nódusz alsó és felső oldala is tagolt: 6-6 domborított karéjban vésett díszítések találhatóak. A kupakosár vésett, öntött, levélsor pártával zárul.

A talpban beütött jegy. A három ívszelet homorú oldalaival határolt mező közepén egy kör, körötte, az ívek által alkotott mezőkben „A L P”

Az ötvösmunka szerepelt az 1934-es Országos Református Kiállítás egyházművészeti anyagában, az Iparművészeti Múzeumban.

A kehellyel kapcsolatban 1936-ban mind Mihalik Sándor, mind Kőszeghy Elemér publikációban hívta fel a figyelmet arra, hogy a fentebb leírt jegy nagy hasonlóságot mutat a németjérfalvai úrmutató jegyével. Mivel ez utóbbi kvalitásos munkát a budai ötvösség Jagello-kori munkájának tartja a szakirodalom, így ezt is idesorolják. A Mihalik kivételével a többi leírásban szereplő „talpán vésett 1512-es évszám” – ma a kelyhen nem látható. Mihalik egyébként is a 15. század végére datálja a tárgyat.

Gerevich László szerint a jegy középső jele, az O, az Ofen kezdőbetűje lehet, s ilyen módon egy budai ötvösműhely hitelesítő jegye.

A forrásokkal meg nem erősített hagyomány szerint a kelyhet Sztárai Mihály is használta. Minden esetre a tárgy kora ezt a feltételezést megengedi.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A leírtak alapján olyan nagy értékű örökségről van szó, véleményünk szerint mely feltétlen megállja a helyét a megyei értéktárba való bejegyzésre.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források): Irodalom:

Mihalik Sándor hagyaték (1934-es kiállítás, 131. tétel) Adattár, MNM

Mihalik Sándor: A magyarországi református egyházak pesti ötvösművei In: Tanulmányok Budapest múltjából. 1936. 4. sz.

Kőszeghy Elemér: Magyarországi ötvösjegyek a középkortól 1867-ig. Budapest, 1936. 2159, 2160 mesterjegy

Gerevich László: Középkori budai kelyhek. Budapest régiségei 14. 1945. 356.

P. Brestyánszky Ilona: A pest-budai ötvösség. Budapest, 1977. 9.

Pannonia Regia . Művészet a Dunántúlon 1000-1541. kiállítási katalógus, MNG. Budapest, 1994. 530-531. kat. X-47

Kálvin hagyománya. BTM katalógus. Budapest, 2009. kat. 2.2.1. – *a fentebb írottak innen származnak*

Dobri István: A mi településünk, Nagydorog

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja:

Sztárai kehely 1510-20
Református Egyház Nagydorog

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *j*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

Csatoljuk a Ráday Múzeum Igazgatójának,
a Tolnai Református Egyházmegye Esperesének,
a Nagydorogi Önkormányzat Polgármesterének támogató levelét.

2. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat Jaksza János javaslattevőként kijelentem, hogy a fényképet saját magam készítettem és hozzájárulok annak más területen történő felhasználásához.

DUNAMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

RÁDAY MÚZEUMA

Kecskemét, Kálvin tér 1.

Levél cím: 6000 Kecskemét, Pf.: 238

Tel./fax: +36 76 486 226

E-mail: klenodium@gmail.com

Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal
Szekszárd
Szent István tér 11-13.
7100

Ajánlás a Sztárai kehely értéktárba történő felvételéhez

A 16. sz. elején, Magyarországon, Budán készült gótikus jegyeket mutató kehely hazai iparművészetünk jelentős darabja, melynek

- kora,
- alkotóműhelye,
- emlékkörének korlátozott száma,

azaz **művészettörténeti jelentősége** indokolják az értéktárba kerülését.

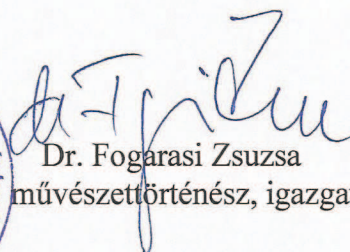
Ezen túlmenően a kehely **egyház történeti jelentőség**gel bír – a hagyomány a híres reformátor, Sztárai Mihály nevéhez köti a tárgyat.

Az értéktárba történő felvételét tehát több szempont indokolja.

A Nagydorogi Református Egyházközség által benyújtott javaslati lapban foglaltakkal egyetértek, az értéktárba kerülést támogatom.

Kecskemét, 2015. január 13.

Dr. Fogarasi Zsuzsa
művészettörténész, igazgató

TOLNAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

ESPERESI HIVATAL
H-7135 Dunaszentgyörgy, Rákóczi F. u. 117.
Telefon: 75-536-022
e-mail: tolnai.em@reformatus.hu

1/2015 KGY e-levél

Református Lelkeszi Hivatal

NAGYDOROG

Kossuth u. 66.

7044

AJÁNLÁS

Tisztelettel ajánlom a Tolna Megye-i Értéktárba való felvételét a Nagydorogi Református Egyházközség tulajdonát képező úrvacsorai edénynek az
ügynevezett:
Sztárai Kehelynek.

Rácz József
Rácz József
esperes
református lelkipásztor

Dunaszentgyörgy, 2015. január 14.

NAGYDOROG

*Nagydorog Nagyközség
Önkormányzata*
7044 Nagydorog Kossuth L. u. 81.
Tel.: 75/ 532- 019, Fax: 332-047
e-mail: nagydorogonk@axelero.hu

Dr. Say István Úr

Tolna Megyei Önkormányzati Hivatal
7100 Szekszárd
Szent István tér 11-13

Tisztelt DR SAY ISTVÁN ÚR !

Nagydorog eredetileg teljes egészében református település volt, ezért jelentős hagyományokkal rendelkezik.

A Református Egyházközség keretein belül házaskör és a Nagydorogi Református Gyülekezetért Alapítvány működik, mely szintén az összefogást, értékek megőrzését, fenntartását erősíti. Jelenleg a gyülekezetnek 400 egyházfenntartói járulékot fizető tagja van, és sokféle szolgálatot végeznek a gyerekek, ifjak, felnőttek és idősek között.

A nagy értékű gótikus, hatkaréjos talpon álló Sztáray kelyhet a gyülekezet presbitériuma 1982. március 15-én meghozott határozatával adta át megőrzésre, és bemutatásra a Ráday Múzeum részére.

Az ötvösmunka szerepelt az 1934-es Országos Református Kiállítás egyházművészet anyagában, az Iparművészeti Múzeumban. A forrásokkal meg nem erősített hagyomány szerint a kelyhet Sztáray Mihály is használta.

Az önkormányzat évek óta anyagilag támogatja a Református egyházat.

Mindezek alapján javaslom a Sztáray Kehely Megyei Értéktárba való felvételét.

Nagydorog, 2015. január 14.

Kovács György
polgármester

